

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

КЊ. I св. 5-6

БЕОГРАД
1950

СА Д Р Ж А Ј

	Страна
1. <i>А. Белић</i> : О сложеницама	169
2. <i>Исидора Секулић</i> : Именице које се свршавају на <i>-ло</i>	178
3. <i>М. Стевановић</i> : Постапак и значење именица на <i>-ло</i>	180
4. <i>Н. Банашевић</i> : О издавању Луче микрокозма	191
5. <i>В. М. Мићковић</i> : О значењу речи <i>сјера</i>	208
6. <i>Мираш Кићковић</i> : Слово <i>ј</i> пре Вука	210
7. <i>Драгиша Живковић</i> : Преводилачки рад и питања језика	213
8. <i>Св. Предић</i> : Реформа наше рукописне ћирилице	226
9. <i>Б. Аџић</i> : Скраћенице у говору и писању	234
10. <i>К. Т.</i> : О писању руских имена по оцу	237
ОДГОВОРИ ЧИТАОЦИМА	
1. <i>С. П.</i> : Негација уз „ <i>све што</i> “ и сличне изразе	239
2. <i>А. Б.</i> : Наш одговор	241
3. <i>С. П.</i> : „Синтаксички“	243
4. <i>А. Б.</i> : Одговор	244
ИЗ ЖИВОТА РЕЧИ	
1. <i>Гл. Елезовић</i> : Глећ глеђа; глета, глето	245
2. <i>Св. Марковић</i> : <i>Оронуши</i> — значење и порекло	248
ПРИЛОЗИ ЧИТАЛАЦА	
1. <i>Чед. Јањић</i> : „Иптен“ (хинтен)	252
2. <i>Др Перо Шоћ</i> : а) Косир, косијер	253
б) Снјег	255
в) Дублијер, дуплир	255
ЈЕЗИЧКЕ ПОУКЕ	256
Допуна и поправке	263

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

др Александар Белић, Глиша Елезовић, др Радомир
Алексић, др Михаило Стевановић, др Радосав Бошковић,
Бранислав Милановић и Игрутин Стевовић.

Научна Ризница

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД 1950

до изнемоглости. Отуда јој је, тај исти свет, дао и популарност у речи „иптен“ (хиптен), којом, с обзиром на болна сећања на њу, изражава, у исти мах, још и своје негодовање кад му се постављају претерани задаци и захтеви.

Чед. Јањић

2.

а) КОСИР, КОСИЈЕР

У нашем језику обилат је број ријечи у вези са глаголом *косиши*, (косидба, кошење, окоси), — број већи можда него у језицима других народа. Више је ријечи од те основе него од *ораши*, рало (плуг). Свакако зато што је људима, доиста, требало да косе на земљишту на које су се досељавали и које су обрађивали. А *косир* — *косијер* био им је погодан алат за ту сврху. Сељак носи косијер и кад иде на њиву и кад иде у шуму. Увијек има да нешто покоси, убере. И чобани — мушки као и женски — често га носе кад иду за стоком, опет да нешто покосе или да наберу дрва.

Поред ријечи *косијер* имамо и: *косјерача*, *косјерина*, *косјерица* (аугм. — пеј.). Имамо и ријеч *косјерић* — сличан алат, само што је мањи и што се носи на крађој дршци.

Слушали смо и у овначавању мјере: „Сељани су му дали да из комунице посијече *косијер листа* да стоку прехране“ (значи да убере листа, колико може косијером убрати за један дан) — Као што је: рало земље — онолико колико се с воловима може једног дана узорати; коса ливаде — колико косач може дневно покосити; мотика копања — колико копач може дневно ускопати.

Косачица (нема у Вук. речнику) — земља која се коси, а поред тога значи и „жена која коси“. — *Косилац* (м. р.) е онај који коси (нема у Вук. речнику).

Косиши (Вук. речник) се употребљава и са значењем: разрокосити („Коси очима“); тј. пријетње, застрашивања, опомињања („Нешто га коси очима — види се да с њим није задовољан — да нешто није у реду“), заваде, свађања („Много се косе између себе — не ваља им то *кошење*“). И ријеч *покосиши* употребљава се и са овим другим зна-

чењем (Покоси га очима — види се да је на њега нешто љут, срдит). Чује се и: Та је девојка права љепотица, још кад покоси (погледа) оним црним очима..., — а и с другим значењем: Грдно су се између себе покосили, што значи — посвађали су се.

У широкој употреби су глаголи: *косјераши*, *окосјераши*, који значе вршити неку радњу косијером. Косјерао је цијелог дана — сјекао је косијером драче и трње који су били нарасли око њиве, Посвађаше се, и Марко потеже косијер те Јанка косијерну (удари косијером) по рамену....

Чују се и именице: *косјерање* (радња косијером) и *косјеран* — онај који много ради косијером: Тај косјеран и није за други посао..., Баш је косјеран, не раздваја се са косијером. Са истим значењем каже се и за женску: *косјероша*.

Реч *косар* (из Бакотићева речника) — ковач који кује косе — у Старој Црној Гори не чује се. Не чује се ни ријеч *косац*.

Поред личних имена као што је *Косан* имамо и презимена од исте основе: Косанчић Иван; Косачина-Сандаљева властеоска лоза;¹ Косић, Косовел (у Словенији), Косор (у Далмацији); Косановић, братство у Катунској нахији — по претку Косану...² — Спомиње се „ђак“ — писар Ивана Црнојевића: Никола Косијер (Косиер). У Ријечкој нахији међу старосједиоцима од прије Црнојевића било је и братство Косјерача.³

А и данас у овој некадашњој нахији постоји племе и село *Косијери*. У њима: *Косијерски Дебељак* и *Косијерско Коришо*⁴. У Хрватској: *Косињ* — Доњи и Горњи.⁵ У Катунској нахији је планина *Косача*.⁶ У Црној Гори према Херцеговини манастир *Косијерово*, из прве половине XIV вијека.

1) Ердељановић: „Стара Црна Гора“, стр. 415.

2) Исто дјело, стр. 694.

3) Ан. Јовићевић: „Пијечка нахија“, стр. 569 и 655.

4) В. у цит. дјелима Ердељановића и Јовићевића.

5) Нар. енциклопедија С. Станојевића

6) Цит. дјело Ердељановића, стр. 128.

б) СНИЈЕГ...

У Вуковом речнику налазе се ријечи: *снијег*, *снијежење*, *снијежишти*, *сњежаница*, *снијежница* (све јуж.). У Црној Гори имамо, поред изговора тих ријечи са почетним *ш* мјесто *с*, и ове ријечи: *снијежишти се* (вријеме се снијежи, обрће на *снијежно*, на *снијежну*, на *снијег*); *сњегаши* (почело је да *сњега*, да *снијег* мало пада, тек промиче); *сњежаница* (вода испод *снијега*); *сњеговина* (вријеме је обрнуло на *сњеговину* — на *снијег*); *сњежина* (вријеме је обрнуло (окренуло) на *сњежину*; ухватила је, захватила *сњежина*, напала је, па-нула је *сњежина* — аугм.).

Имамо и други аугм. од именице *снијег* — *сњежурина* (напала је *сњежурина*, не може се ни корака из куће изаћи, нема прти — попртнице).

Чује се и: *осњежење* (од *оснијежити* — Вук. речник: Вријеме је кренуло на *осњежење*, наступило је *осњежење*); *наснијежишти* (вријеме је *наснијежило*), им. *насњежење* (послије *лијепих дана* дошло је (наступило је) *насњежење*).

в) ДУБЛИЈЕР-ДУПЛИР

У мом родном крају, Старој Црној Гори, каже се: *дублијер*, а тако и без *ј*: *дублиер*. Од исте основе чују се и: *дублијерац*, *дублијерник*, *дублијерница*, *дублијерњак*, *дублијершић* (и ове ријечи чују се и без *ј* — као што је случај и са многим другим (*дублиер*, *косиер*, *панциер*, *пушиер* итд.). Каже се и; „Прав као *дублијер*“.

Др. Перо Шоћ